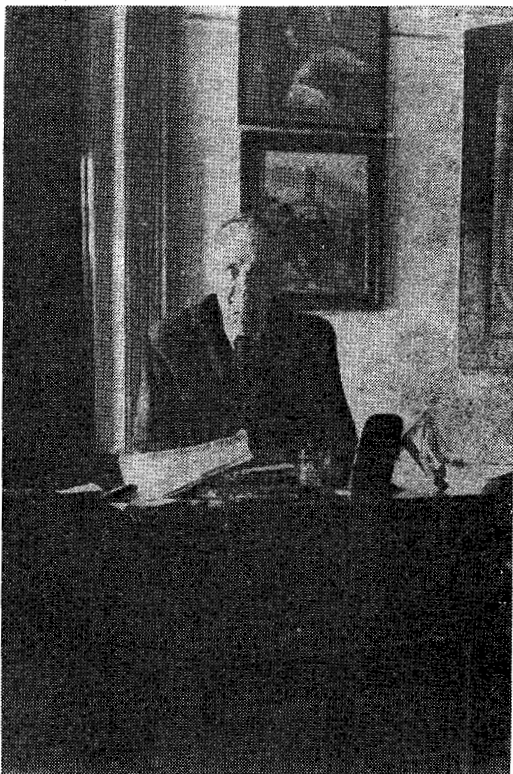

DVADESET PET GODINA MUZEJA GRADA SARAJEVA

Poslije jednog svečanog sastanka javnih i kulturnih radnika Sarajeva, održanog u februaru mjesecu 1949. godine, na kome je donijeta odluka o osnivanju Muzeja grada, marta mjeseca je Muzej i zvanično formiran. U tom trenutku Muzej se nalazio u potkrovlju Vijećnice, tadanjeg Narodnog odbora grada i bio je samo jedno odjeljenje Povjereništva za kulturu i umjetnost.

**Prvi upravnik Muzeja grada Sarajeva
prof. Vojislav Bogičević**

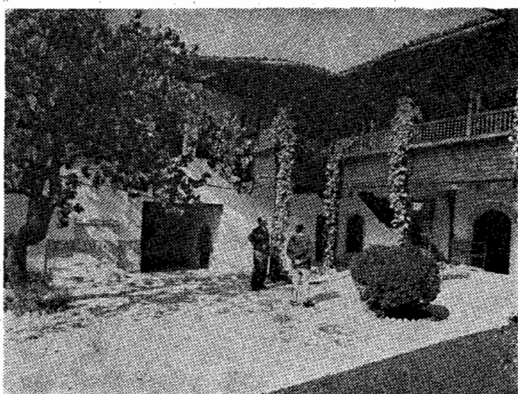
U Muzeju su radila dva stručna lica: profesor Vojislav Bogičević, upravnik, i Ljubica Mladenović, asistent, a čitava imovina Muzeja bila su dva pisača stola, od kojih je jedan bio pozajmljen, dvije stolice i jedan ormar za knjige. Do ove sobe bila je jedna tavana sobica u kojoj su čuvani muzejski predmeti, najvećim dijelom dobijeni od RUND-a i GUND-a i oni koje je dotle sakupio prof. Bogičević.

Svoju prvu aktivnost novoosnovani Muzej je usredsredio na proučavanje istorije grada i prikupljanje predmeta, a istovremeno se i njegov kadar povećavao. U aprilu mjesecu Muzej je dobio i prvog administrativnog radnika Sabahetu Đuvić, a decembra mjeseca te godine za saradnika Muzeja postavljen je i književnik Hamid Dizdar, koji je iduće godine otišao na novu dužnost.

Početkom 1950. godine upravnik Muzeja prof. Bogičević otišao je na drugu dužnost a njegovu funkciju je preuzela Ljubica Mladenović

i vršila je sve do februara 1951. godine kada je za direktora postavljen profesor Ahmet Grebo, koji je tu dužnost vršio sve do svog penzionisanja 1970. godine.

U oktobru mjesecu 1950. godine Muzej je sa posljednjeg sprata Vijećnice sišao sprat niže i smjestio se u tri sobe. To mu je omogućilo da razmišlja o osnivanju preparatorske radionice. Januara 1951. godine Muzej je dobio preparatora Ivana Tometinovića, koji je organizovao radionicu, tako da su svi muzejski predmeti mogli biti očišćeni, konzervirani i smješteni u sanduke, jer prostora za sistematske zbirke nije bilo. Muzej je tada formirao i pet zbirki: arheološku, istorijsku, etnografsku, umjetničku i zbirku pomoćnih predmeta i ustanovio stručnu evidenciju, ulaznu i izlaznu knjigu, inventarne knjige za sve zbirke i biblioteku.

Svrzina kuća: žensko dvorište

Despića kuća

Pošto nije imao izgleda da uskoro dobije zgradu u kojoj bi smjestio svoju stalnu izložbu, Muzej se u to vrijeme orijentisao na otvaranje pojedinačnih odjeljenja.

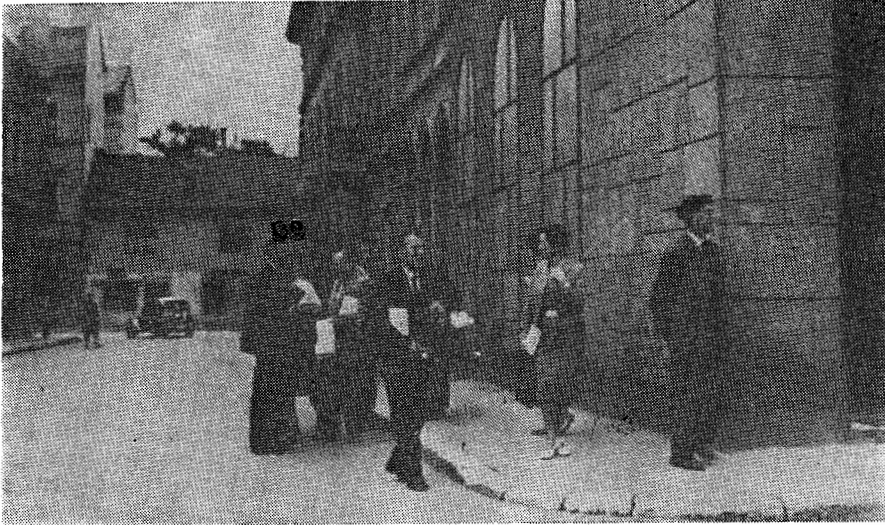
1950. godine Muzej je u dućanu porodice Catića u Kazazima na Baščaršiji otvorio izložbu kazaskog zanata.

1952. godine Muzej je uređio jedini sačuvani muslimanski feudalni stambeni kompleks u Bosni, tzv. Svrzinu kuću, i otvorio je za publiku, a 6. aprila 1953. godine Muzej je kao svoje odjeljenje otvorio i staru srpsku trgovačku kuću — Despića kuću.

Dok je ovaj posao bio još u toku, pošto se bližila 40-ta godišnjica sarajevskog atentata, formiran je odbor za obilježavanje mjesta na kome je atentat izvršen. Odbor je, pod predsjedništvom druga Miloša Tolpe, odlučio da se u prizemlju kuće ispred koje je Princip pucao, otvori memorijalni muzej posvećen rodoljubivoj omladini okup-

ljenoj oko pokreta »Mlada Bosna«. Projekte za adaptaciju kuće i arhitektonsko rješenje enterijera dao je prof. ing. Juraj Najdhart,

kustos izložbe bila je Ljubica Mladenović, a kao baza za eksponate poslužio je materijal iz zbirke Nikole Trišića koju je Muzej otkupio. Umjetničke radove izvodili su Radenko Mišević, Vojo Dimitrijević, Ante Kostović i Ismet Mujezinović. Muzej je otvoren govorom druga Dane Olbine, predsjednika Narodnog odbora grada, 28. juna 1953. godine, kao dependansa Muzeja grada Sarajeva.

Muzej Mlade Bosne

U međuvremenu, avgusta 1952. godine, Muzej je uspio da dobije zgradu bivše Šerijatske sudačke škole u ulici Sagrdžije, koju je podijelio sa Arhivom grada Sarajeva. Kako ova zgrada nije bila zidana

Otvaranje Muzeja grada Sarajeva: direktor Ahmet Grebo dočekuje goste za Muzej već za sasvim druge svrhe, Muzej je odmah počeo da radi na izradi plana koji bi dao najbolje rješenje za adaptaciju zgrade za

potrebe stalne muzejske izložbe, jer je to u to vrijeme i bio najpreči zadatak Muzeja. Zbog nedostatka prostora odlučeno je da izložba obuhvati period od neolita do austro-ugarske okupacije, s tim da se izložba proširi kad Arhiv oslobodi predviđeni prostor. Projekat adaptacije zgrade i arhitektonsko rješenje enterijera dali su ing. arh. Andra Čičin Šain i arh. tehn. Mirjan Baldazar uz tehnički nadzor ing. arh. Evangelosa Dimitrijevića, koji je 1953. godine postao član muzejskog kolektiva.

**Otvaranje Muzeja grada Sarajeva:
govor predsjednika Gradskog
narodnog odbora Dane Olbine**

Koncepcija muzejske izložbe povjerena je Ljubici Mladenović, kustosu Muzeja. Dr Alojz Benac i prof. Marko Vego naučni saradnici Zemaljskog muzeja bili su dragocjeni savjetnici pri postavljanju arheološkog dijela Muzeja, a Zemaljski muzej je izvjestan dio arheološkog materijala i poklonio svom mlađem bratu. Muzej je svečano otvoren 19. juna 1954. godine govorom predsjednika Gradskog narodnog odbora druga Dane Olbine i direktora Muzeja prof. Ahmeta Grebe.

Ova svečanost je, međutim, označila izvršenje samo prvog od zadataka koje je Muzej postavio u formiranju svoje stalne izložbe.

Kolektiv Muzeja grada Sarajeva 1954. godine

Ubrzo je Muzej izradio plan cjelokupne postavke, kojim je trebalo da se obuhvati austrijski period, selo i period radničkog pokreta i narodnooslobodilačke borbe. Pošto je prostor predviđen za austrijski period i selo još uvijek zauzima Arhiv, Muzej je bio primoran da odmah pređe na postavljanje izložbe Radničkog pokreta i NOB-e, jer je za nju mogao odmah da adaptira prostor na prvom spratu pročelja zgrade, gdje su dotle bile smještene sistematske zbirke. Ova izložba rađena je u saradnji sa jednim savjetodavnim odborom u kome su bili drugovi: Cvijetin Mijatović, Rato Dugonjić, Dane Olbina i druga Olga Marasović. Konceptiju izložbe dala je i materijal sakupila Ljubica Mladenović, adaptacija prostora i arhitektonsko rješenje enterijera povjereni su ing. arh. Andri Čičin-Sainu i tehn. arh. Mirjanu Baldazaru uz tehnički nadzor ing. arh. Evangelosa Dimitrijevića. Izložba je otvorena 27. jula 1956. godine govorom drugarice Olge Marasović i prof. Ahmeta Grebe.

Na žalost, ova izložba bila je posljednja u okviru stalne postavke Muzeja. Izložba austrijskog perioda i sela ni do danas nije postavljena. Arhiv grada Sarajeva se 1966. godine iselio iz zgrade Muzeja, ali u njegov prostor, umjesto izložbenih odjeljenja, Muzej je morao da smjesti svoje nabujale sistematske zbirke. U današnjoj zgradi Muzeja više prostora za nove muzejske postavke nema i jedini način da Muzej do kraja ispuni svoju dužnost i kompletira svoju izložbu od neolita do socijalističke izgradnje jeste da dobije drugu, mnogo veću zgradu.

Soba Danila Ilića

Ali, iako je bio primoran da obustavi rad na daljem širenju stalne muzejske postavke, Muzej nije prestao sa radom na obnavljanju

i proširenju svojih odjeljenja. 1964. godine prilikom obilježavanja 50-te godišnjice sarajevskog atentata obnovljena je i dopunjena izložba Muzeja Mlade Bosne i Gavrila Principa. Ovaj rad je izvršila kustos-istoričar Vasiljka Prelević uz saradnju preparatora Ivana Tometinovića. Istovremeno je i kuća u kojoj je živio Danilo Ilić, jedan od obješenih organizatora sarajevskog atentata, restaurirana i namještena soba u kojoj je živjela njegova majka. Uspješnu rekonstrukciju ovog enterijera izvela je Zorica Janjić, kustos-etnolog, dok je ing. arh. Evangelos Dimitrijević izvršio restauratorske radove.

Rodna kuća Gavrila Principa u Obljaju

Tada je donijeta odluka, na koju se dugo čekalo, da se rekonstruiše kuća u Obljaju u kojoj se rodio Gavrilo Princip i pretvori u odjeljenje Muzeja »Mlade Bosne«. Odluka je odmah sprovedena u djelo i danas u Obljaju, zaslugom kustosa Vasiljke Prelević, ing. arh. Evangelosa Dimitrijevića i preparatora Ivana Tometinovića, postoji mali, lijepo uređeni Muzej, pod nazivom »Rodna kuća Gavrila Principa«.

Još 1963. godine Gradsko vijeće Sarajeva je odlučilo da u znak zahvalnosti za dar koji je učinila Jevrejska opština poklanjajući gradu

Muzej Jevreja Bosne i Hercegovine

Otvaranje Muzeja Jevreja Bosne i Hercegovine 1966.

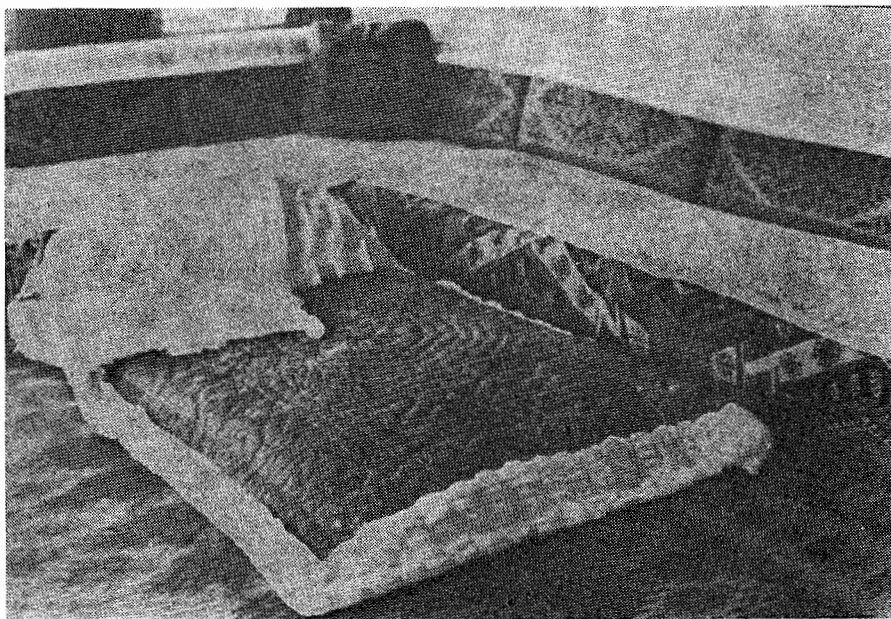
zgradu Nove sinagoge, tzv. Templu, restaurira zgradu najstarije sinagoge i u njoj smjesti Muzej Jevreja Bosne i Hercegovine. Ovaj nimalo lak zadatak povjeren je Muzeju grada, a za njegove izvršioce određeni su

Otvaranje Muzeja Jevreja Bosne i Hercegovine 1966.

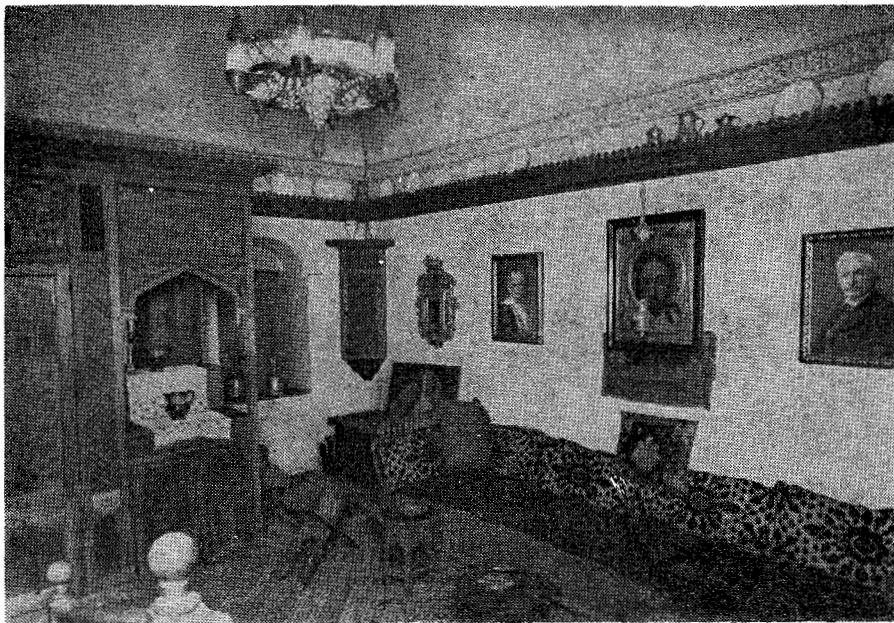
Ljubica Mladenović, kustos, i ing. arh. Evangelos Dimitrijević. Posao je bio utoliko teži što je zgrada za vrijeme rata bila demolirana, a nije bilo ni dovoljno materijala za izložbu. Zahvaljujući pomoći Jevrejske opštine, koja je Muzeju stavila na raspolaganje svoju bogatu fototeku i predmete kojima je raspolagala, olakšan je rad na prikupljanju materijala. Uz pomoć Zavoda za zaštitu spomenika kulture grada, zgrada je izvrsno restaurirana. Arhitektonsko rješenje enterijera povjereno je ing. arh. Mirku Ovadiji i ing. arh. Zlatku Ugljenu, tako da je ova ekipa stručnjaka stvorila jedan od najljepših muzejskih objekata u našoj zemlji. Muzej Jevreja Bosne i Hercegovine svečano je otvoren novembra mjeseca 1966. godine, prilikom proslave 400-te godišnjice dolaska Jevreja u Bosnu i Hercegovinu, govorima druga Salka Lagumdžije predsjednika Gradskog vijeća, i prof. Ahmeta Grebe; direktora Muzeja.

Ali ni izvršenjem ovog zadatka Muzej nije prestao da radi na uređenju svojih objekata. 1964. godine otkupljena je Svrzina kuća, koja je dotle bila privatno vlasništvo. Ovim je omogućeno Muzeju da postepeno iseli sve stanare i da počne sa generalnim restauratorskim radovima, kako bi se kuća dovela u ono stanje koje joj i daje status muzejskog objekta. Dosada su izvršeni svi radovi u ženskom dijelu kuće (osim rekonstrukcije stare kuhinje) i počelo se sa restauracijom muškog dijela kuće. Ovaj posao je počeo ing. arh. Evangelos Dimitrijević i vršio sve do svog penzionisanja 1968. godine, a nastavio Ivan Tometinović, preparator.

Svrzina kuća: detalj

Vlasnici Despića kuće, 1969. godine, poklonili su kuću gradu Sarajevu, s tim da kuća ostane muzejski objekat. Pošto je kuća ostala bez stanara, 1972. godine, počela je restauracija na objektu koji je prijetio da se sruši. Zgrada je dovedena u ispravno stanje i sad se radi na uređenju enterijera, koji treba da prikažu jedan aspekt naše kulture stanovanja u XIX vijeku.

Despića kuća: Kubelija

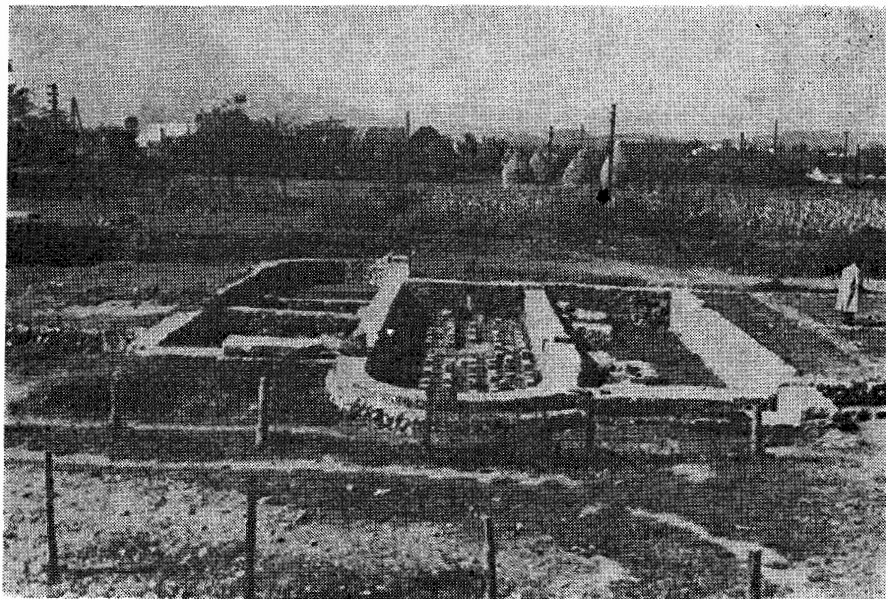
Potpuno je jasno da sve ove muzejske izložbe ne bi mogle biti ostvarene da Muzej od početka nije svu svoju pažnju i najveći dio vremena posvetio prikupljanju predmeta, kao osnovnog sredstva za svoju djelatnost. Prikupljanje predmeta vršilo se na tri načina: arheološkim iskopavanjima, otkupom i poklonima.

Arheološka iskopavanja Muzeja najvećim dijelom se odnose na iskopavanja antičke Ilidže.

Prvi počeci iskopavanja antičke Ilidže počinju 1893. godine. Ta iskopavanja su vršena prilikom obimnih radova na izgradnji banjskih i ugostiteljskih objekata. Ozbiljnija arheološka iskopavanja nisu se tada obavljala, jer za taj rad nije bilo ni finansijskih sredstava niti je angažovano stručno osoblje. Tom prilikom ing. Kelner je slučajno otkrio, registrovao i opisao konstrukciju zidova i građevni materijal i to publikovao u Glasniku Zemaljskog muzeja 1894. godine.

Otada pa do 1949. godine na tom lokalitetu nije se radilo. 1949. godine dr Niko Andrijašević započeo je sistematsko iskopavanje na jednom objektu, istočno od sela Lužana. Tada je otkopan jedan dio

tog objekta i otkriven veliki mozaik (cca 60 m²). U tom amaterskom radu potpomogao ga je ing. Moravec, koji je otkopani dio objekta tehnički snimio.

Iskopine na Ilidži

1950. godine dr Mihovil Abramić iz Splita vršio je ispitivanja na tom lokalitetu, ali o rezultatima njegova rada ništa nije poznato, jer o tome nije podnio nikakav izvještaj.

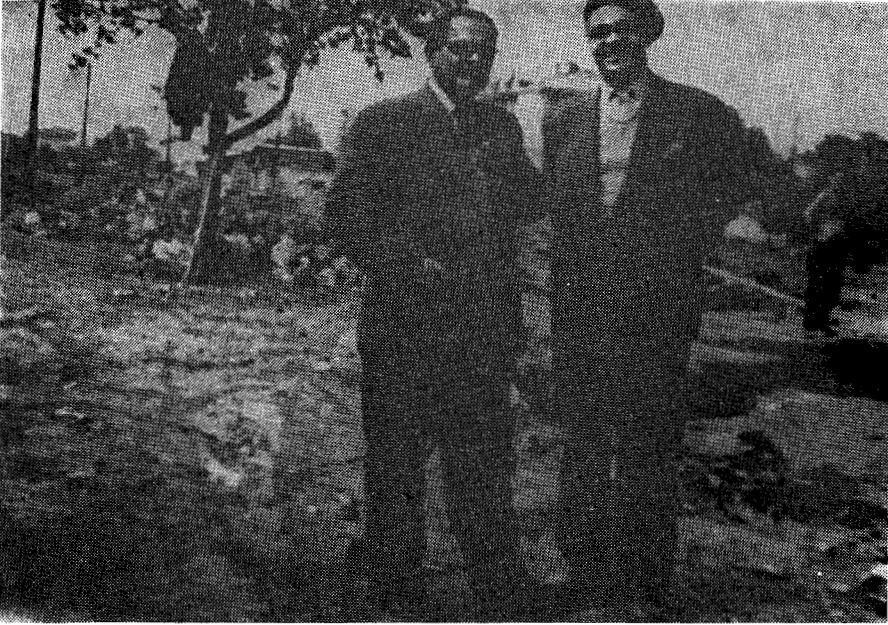
1952. godine raščišćen je prostor na kome je radio dr Niko Andrijašević, prošireno otkopavanje, otkriven još jedan mozaik i izvršena konzervacija otkrivenih zidova i mozaika. Te radove su obavili kustos i preparator Muzeja grada Sarajeva: Ljubica Mladenović i Ivan Tometinović.

Svi ovi radovi, vršeni u periodu od 1893, 1949, 1950. i 1952. godine, nisu imali naučni karakter.

Uviđajući naučni značaj iskopavanja antičke Ilidže, uprava Muzeja je odlučila da planski pristupi ovom radu.

Zahvaljujući obilnoj finansijskoj pomoći Narodnog odbora opštine Ilidža, nastavljeni su radovi u septembru 1955. godine, pod rukovodstvom dr Esada Pašalića, profesora Filozofskog fakulteta u Sarajevu, a uz saradnju konzervatora ing. Evangelosa Dimitrijevića i preparatora Ivana Tometinovića.

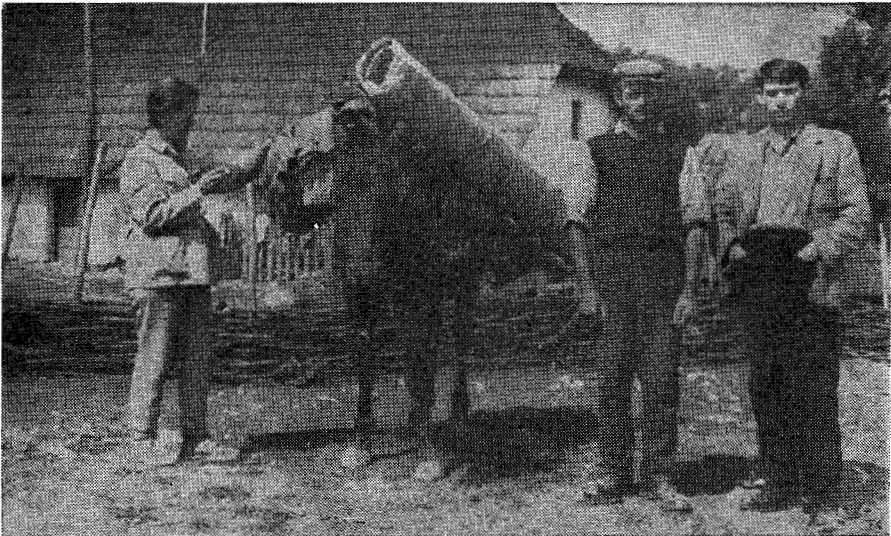
Otada, tj. od 1955. godine, pa do 1963, otkopano je oko 4440 m² površine. Iskopavanja su vršena po svim principima moderne arheologije, pri čemu je vođen dnevnik rada, inventar nalaza i inventar fotosnimaka. Po završetku svake kampanje izrađen je i tehnički snimak i nacrtani planovi iskopanog objekta, što je služilo za nastavak radova u narednim kampanjama.

Direktor Ahmet Grebo i prof. Esad Pašalić na iskopinama na Ilidži

Svi nalazi poslije svake kampanje očišćeni su, konzervirani i smješteni u zbirku.

Nađeni mozaici su u toku radova takođe očišćeni, konzervirani i pokriveni zemljom.

Sa terena

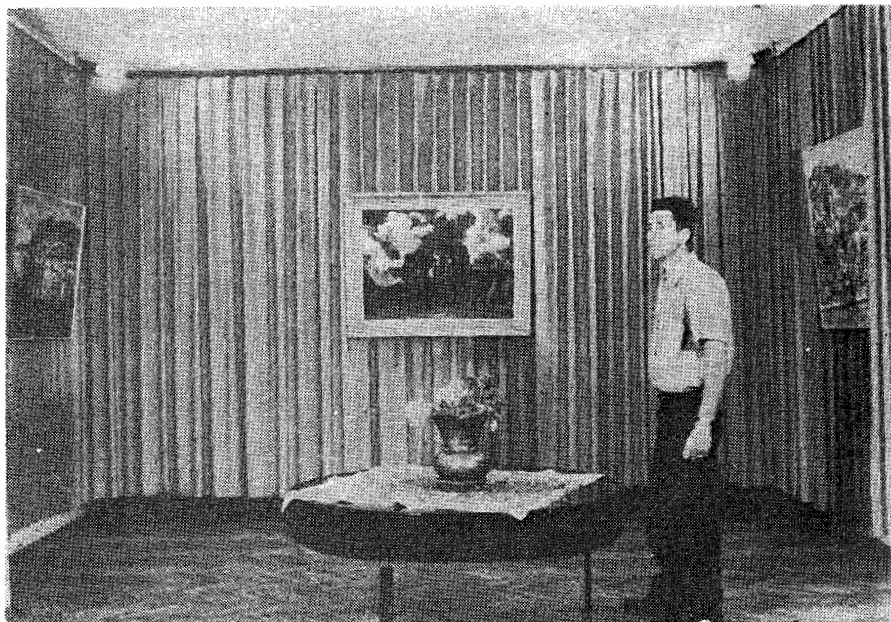
Definitivno otkrivanje tih mozaika uslijediće pri konačnom uređenju arheološkog parka, koji će se uključiti u cjeloparkovsko uređenje Ilidže.

Dosada otkriveni temelji dvaju objekata, oba nepotpuna, njihova veličina, nalazi, kao što su: razni fragmenti arhitekture, novci, fragmenti keramike i zidnog maltera, bronzani privjesci, olovne vodovodne cijevi, dijelovi hipokausta, mozaici i ostali materijal svjedoče o osobitoj važnosti tih ostataka rimske kulture, kao i postojanju jednog većeg rimskog centra na tom području.

Spremajući stalnu postavku izložbe, Muzej je uvidio da je neophodno izraditi i kartu srednjovjekovnih nekropola u okolini Sarajeva. Zato je ekipa Muzeja, u sastavu Ljubica Mladenović, kustos, i Ivan, Tometinović, preparator, krenula na teren 1952. godine i za dvije godine obišla i obilježila lokalitete sa stećcima. Radovi su nastavljeni sve do 1962. godine i za to vrijeme ukupno je obrađeno 106 lokaliteta sa 2402 vidljiva spomenika. Nekropole su tehnički snimljene, fotografisane i uzeti svi podaci iz okoline. Ovaj rad je prekinut zbog zauzetosti članova ekipe drugim poslovima.

Etnološka istraživanja Muzeja vezana su za užu okolinu grada. Etnolog Muzeja Zorica Janjić skupljala je na terenu uglavnom materijal vezan za postavku teme »s e l o« na stalnoj izložbi. Skupljani su najvećim dijelom predmeti materijalne kulture.

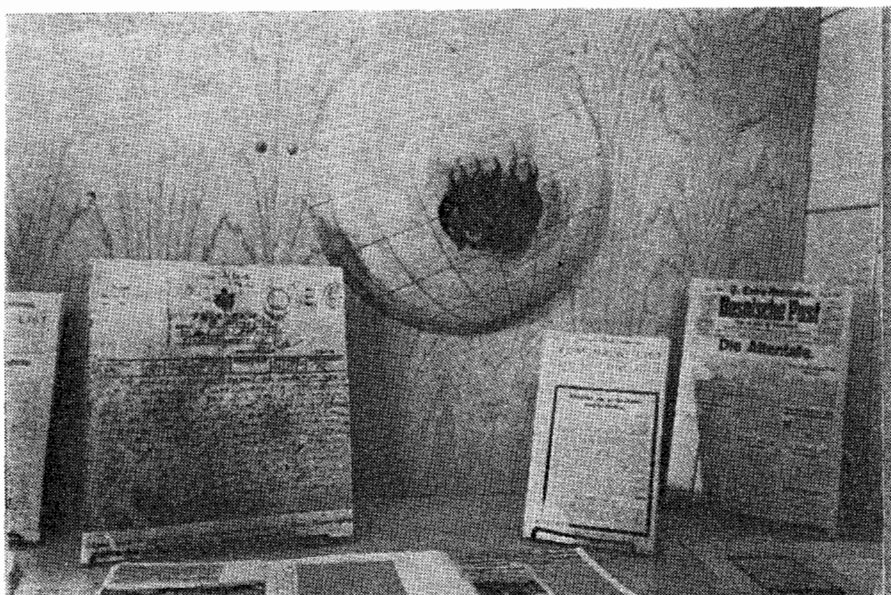
Za etnografsku zbirku Muzej je izradio i jedan dragocjen eksponat. To je maketa stare sarajevske čaršije, remek djelo maketarske vještine. Po istorijskim podacima prof. Hamdije Kreševljakovića i arhitektonsko-istorijskim podacima prof. ing. Juraja Najdharta maketar

Izložba »Sarajevo kroz umjetnički pejzaž«

Husein Karišik i njegov pomoćnik Mesud Sarić, od 1950—1954. godine izradili su ovu maketu koja predstavlja jedan od najvrijednijih eksponata Muzeja.

Umjetnička zbirka ima nekoliko kolekcija: ikona, karikatura, portreta sarajevskih građana i portreta gradonačelnika, autoportreta sarajevskih slikara, pejzaža i veduta Sarajeva i kolekciju savremenog sarajevskog slikarstva i skulpture. Zbirka se popunjava otkupom iz budžeta, a posljednjih deset godina kolekcija savremenog sarajevskog slikarstva i skulpture alimentira se otkupima iz Fondova za otkup umjetničkih djela Skupštine grada i Skupštine opštine Centar, odnosno od 1973. godine Gradske zajednice za kulturu.

Muzej Mlade Bosne i Gavrila Principa: detalj

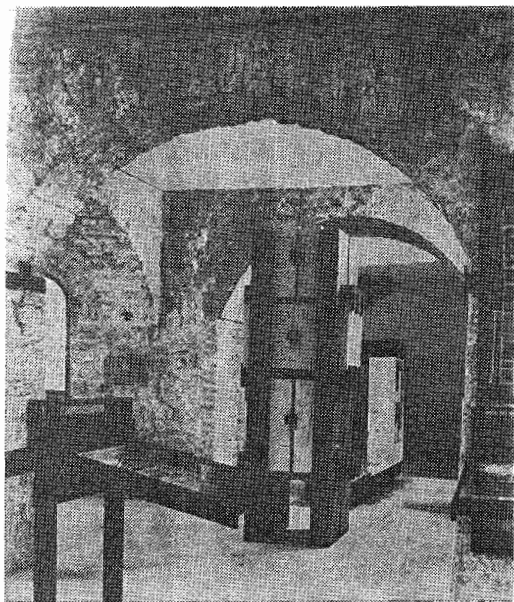
Prema perspektivnom planu razvoja umjetnička zbirka Muzeja treba da preraste u Gradsku galeriju slika.

Istorijska zbirka Muzeja ima dvije kolekcije: austrougarski period, koji je popunjen otkupom i jednim dijelom poklonima Izvršnog vijeća, i kolekciju sarajevskog atentata.

Zbirka sarajevskog atentata dobijena je otkupom tri velike i svjetski poznate kolekcije ovog materijala: zbirke Nikole Trišića, Sime Simića i Vladimira Lebedjeva, tako da Muzej »Mlade Bosne« danas raspolaže najvećim brojem dokumenata iz ove oblasti i prema perspektivnom planu razvoja Muzeja grada Sarajeva, Muzej »Mlade Bosne« treba da se ravije u dokumentacioni centar za proučavanje sarajevskog atentata.

Zbirka narodnooslobodilačke borbe obuhvata u stvari tri kolekcije: radnički pokret od kraja XIX vijeka do 1941. god., narodnooslo-

bodilačku borbu i ilegalni pokret u Sarajevu i period socijalističke izgradnje. Zbirka se popunjava otkupom, a jedan dio je dobijen na dar od učesnika borbe i društvenih organizacija.

Muzej Jevreja Bosne i Hercegovine: detalj

Orientalna zbirka najvećim dijelom sadrži stare trgovačke deftere, pisma i rukopisne knjige pisane u Sarajevu ili one koje se odnose na Sarajevo.

Popunjavana je otkupom.

Zbirka Muzeja Jevreja je popunjena najvećim dijelom materijalom dobijenim od Jevrejske opštine i kupovinom.

Za zbirku književnosti, pored sobe S. S. Kranjčevića, koja je 1949. godine dobijena od Zemaljskog muzeja, otkupljena je soba i materijal Petra Kočića, a kasnije i materijal koji se odnosi na književnike Marka Markovića, Hamzu Humu, Ziju Dizdarevića i Zvonimira Šubića.

Ova zbirka je poslužila kao osnova za formiranje Muzeja književnosti BiH, koji je 1961. godine prerastao u samostalnu ustanovu.

U decembru mjesecu 1961. godine, ugovorom zaključenim sa kolekcionarom Stjepanom Mezeom, Muzej je, uz određenu novčanu naknadu, dobio vrlo interesantnu zbirku jelovnika, starih kuvara i još neke manje kolekcije ugostiteljskih predmeta. Zbirka jelovnika ima 4000 predmeta i predstavlja opštekulturnu vrijednost od koje bi se mogao stvoriti muzej kao turistička atrakcija grada.

Sav muzejski materijal je danas raspoređen u ove zbirke:

Zbirke	Predmeta
— arheološka	993
— etnografska	6.305
— istorijska	2.569
— NOB	3.167
— umjetnička	804
— orijentalna	180
— Stjepana Mezea	4.159
— Zbirka pomoćnih predmeta	214
— Muzej Jevreja	1.642
— biblioteka	1.880 i 1.000 br. časopisa
— fototeka	18.000 fotografija, negativa i klišeja

Kao i sve slične ustanove, Muzej grada Sarajeva prikuplja, štiti, čuva, proučava i izlaže materijal vezan za ekonomsku, političku i kulturnu istoriju grada, pa je prema tome i on ustanova koja u stvari ima dva lica: jednim je okrenuta prema unutrašnjem, za javnost malo poznatom ali mukotrpnom radu u zbirkama, tj. prikupljanju, održavanju i evidentiranju materijala, a drugim je okrenuta prema javnosti, kojoj se obraća preko svojih stalnih i povremenih izložbi i preko muzejskih edicija kojim saopštava rezultate svoga rada. Osim svojih stalnih postavki, o kojima je već bilo riječi, Muzej je za ovih dvadesetpet godina organizovao i niz povremenih izložbi. Sve izložbe, osim jedne, organizovao je u svojoj glavnoj zgradi, žrtvujući jedan dio svoje stalne izložbe, jer nema posebnih prostoriya za ovaj način izlaganja.

**Prof. Salko Nazečić otvara izložbu o
o Silviu Strahimiru Kranjčeviću**

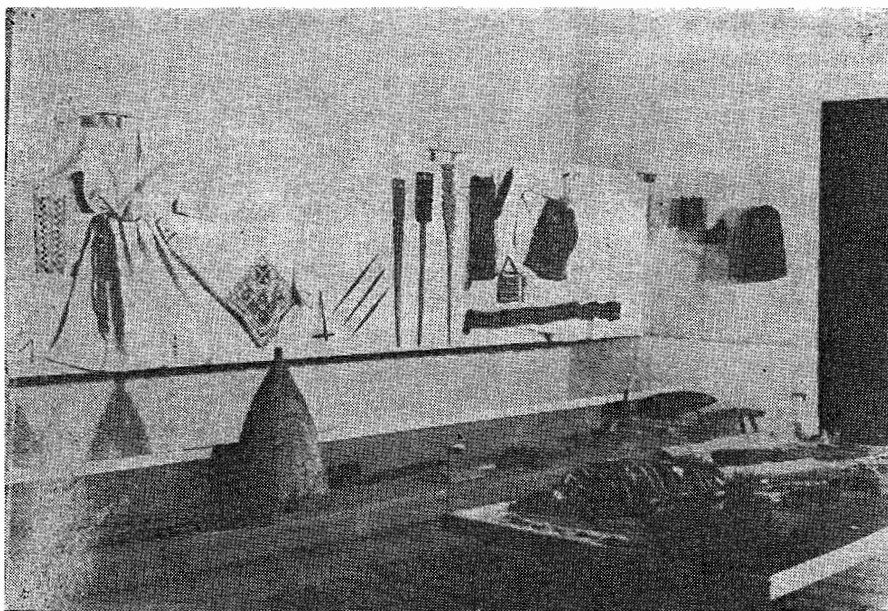
Iako ovaj rad oko montiranja i demontiranja izložbe zahtijeva dosta vremena, napora i materijalnih izdataka, Muzej se odlučio za njega, jer ove izložbe uvijek privlače pažnju javnosti i nalaze odjeka u kulturnom životu grada.

Dosad je Muzej priredio ove izložbe:

1. *Život i djelo S. S. Kranjčevića*. Izložbu priredila kustos Ljubica Mladenović. Tehnička saradnja: ing. arh. Evangelos Dimitrijević i Ivan Tometinović. Izložba otvorena 1958. godine povodom 50-te godišnjice smrti Kranjčevića.
2. *Karakiture Sime Draškovića*, januar 1961. godine. Izložbu priredila i katalog napisala Ljubica Mladenović. Tehnička saradnja: ing. arh. Evangelos Dimitrijević i Ivan Tometinović.
3. *Akvareli starog Sarajeva, 1961*. Izložbu je priredila i katalog napisala Ljubica Mladenović. Tehnička saradnja: ing. arh. Evangelos Dimitrijević i Ivan Tometinović.
4. *Autoportreti sarajevskih slikara* («Kako su se sami naslikali»). Izložbu je priredila i katalog napisala Ljubica Mladenović. Tehnička saradnja: ing. arh. Evangelos Dimitrijević i Ivan Tometinović. Izložba je otvorena 1963. godine.
5. *Izložba jelovnika iz zbirke Stjepana Mezea*. Izložbu priredila Ljubica Mladenović uz tehničku saradnju ing. arh. Evangelosa Dimitrijevića i Ivana Tometinovića. Izložba otvorena juna 1963. godine.
6. *Stara Sarajevska čaršija*. Izložbu priredila i katalog napisala Ljubica Mladenović. Tehnička saradnja: ing. arh. Evangelos Dimitri-

jević i Ivan Tometinović. Izložba je priređena povodom obilježavanja 50-te godišnjice sarajevskog atentata. Otvorena je u auli Vijećnice 28. juna 1964. godine.

7. *Ženski ručni radovi u Sarajevu*. Izložbu priredila i katalog napisala Zorica Janjić. Tehnička saradnja: ing. arh. Evangelos Dimitrijević i Ivan Tometinović. Izložba je otvorena mjeseca aprila 1964. godine.

Izložba »Seoski ručni radovi iz okoline Sarajeva«

8. *Sarajevo 1945.—65*. Konceptija izložbe Ljubica Mladenović. Materijal prikupila Zlata Radić. Tehnička saradnja: ing. arh. Evangelos Dimitrijević i Ivan Tometinović. Izložba je otvorena 5. aprila 1965. godine povodom 20-te godišnjice oslobođenja Sarajeva, u atrijumu Muzeja. U istom prostoru, poslije ove izložbe, izlagao je svoje skulpture Arfan Hozić, vajar.

9. *Seoski ručni radovi*. Izložbu priredila i katalog napisala Zorica Janjić. Tehnička saradnja: ing. arh. Evangelos Dimitrijević i Ivan Tometinović. Izložba je otvorena novembra 1965. godine.

10. *Slike otkupljene u toku 1965. i 1966. godine*. Priredila Ljubica Mladenović uz tehničku saradnju ing. arh. Evangelosa Dimitrijevića i Ivana Tometinovića.

11. *Portreti starih sarajevskih građana*. Izložbu priredila i katalog napisala Ljubica Mladenović. Tehnička oprema: Ivan Tometinović. Izložba je otvorena maja 1968. godine.

12. *Otpor Sarajeva 1878. godine*. Izložbu priredila Ljubica Mladenović uz tehničku saradnju Ivana Tometinovića. Izložba je otvorena povodom 90-te godišnjice od okupacije Sarajeva od strane Austro-Ugarske, mjeseca avgusta 1968. godine.

13. *Sarajevo kroz umjetnički pejzaž*. Izložbu priredila i katalog napisala Ljubica Mladenović. Tehnička oprema: Ivan Tometinović. Izložba je otvorena 24. jula 1969. godine.

14. *Dječije igračke u Sarajevu i okolini*. Izložbu priredila i katalog napisala Zorica Janjić-Černjavski uz tehničku saradnju Ivana Tometinovića i Ejuba Dizdarevića. Izložba je otvorena u čast 20-te godišnjice Muzeja grada Sarajeva, 1969. godine.

15. *Kultura Sarajeva — danas*. Konceptcija izložbe: Ljubica Mladenović, materijal prikupila i obradila Zlata Radić. Tehnička saradnja Ivan Tometinović i Ejub Dizdarević. Izložba je otvorena jula 1970. godine u čast 25-te godišnjice oslobođenja Sarajeva.

16. *Satovi u prošlosti Sarajeva*. Izložbu je priredila i katalog napisala Zorica Janjić-Černjavski uz tehničku saradnju Ivana Tometinovića i Ejuba Dizdarevića. Izložba otvorena decembra 1970. godine.

Muzej grada Sarajeva je dužnu pažnju posvetio i slikarstvu likovnih amatera našeg grada i priredio:

1. Izložbu slika Branimira Čičića, pravnika, slikara — amatera. Izložbu je organizovala i katalog napisala Ljubica Mladenović uz tehničku pomoć Ivana Tometinovića i Ejuba Dizdarevića. Izložba je otvorena 2. VI 1971. godine.

2. Izložba slikara-amatera Sarajeva otvorena je 24. XII 1971. godine uz učešće 48 slikara, koji su se predstavili sa 62 rada. Radove je odabrao žiri u sastavu: Ibrahim Ljubović, slikar, Borislav Mihačević, prof. istorije umjetnosti i Ljubica Mladenović.

Katalog je uredila i predgovor napisala Ljubica Mladenović, tehnička služba izložbe: Ivan Tometinović i Ejub Dizdarević. Izložba je otvorena decembra 1971. godine.

Da bi se što više približio našim radnim ljudima i građanima, Muzej je svoje izložbe organizovao i van svojih prostorija, i to:

- u Muzeju u Visokom: *Karikature Sime Draškovića, 1962. godine.*
- u Domovima kulture u Vogošći i Hrasnici: *Akvareli starog Sarajeva, Karikature Sime Draškovića i Autoportreti sarajevskih slikara, 1963, 1964. i 1965. godine.*
- u Domu kulture na Kovačima: *Akvareli starog Sarajeva i Autoportreti sarajevskih slikara, 1966. i 1967. godine.*
- u Fabrici duhana u Sarajevu: *Akvareli starog Sarajeva, 1973. godine.*
- u Kasarni Gavrila Principa *Akvareli starog Sarajeva, 1974. godine.*

U cilju upoznavanja kulturnog nasljeđa naših naroda, Muzej je razvio veoma srdačne odnose sa muzejima drugih socijalističkih republika. 1960. godine u našem Muzeju je gostovao Muzej primijenjene

umjetnosti iz Beograda sa veličanstvenom izložbom »Srpski srednje-vjekovni vez«. Od 1968. godine do danas svake godine razmjenjuju se izložbe sa Muzejom grada Zagreba. Te godine Muzej grada Sarajeva je gostovao u Zagrebu sa izložbom »Akvareli starog Sarajeva«, a 1969. godine Muzej grada Zagreba je gostovao u Muzeju grada Sarajeva sa izložbom »Vedute Zagreba iz 19. vijeka«. 1970. i 1972. godine Muzej grada Sarajeva postavio je u Zagrebu izložbe »Autoportreti sarajevskih slikara« i »Portreti starih sarajevskih građana«. Muzej grada Zagreba je 1971. i 1973. godine u Muzeju grada Sarajeva priredio izložbe »Portreti Zagrepčana u XIX vijeku« i »Zagreb nekad i danas«. Ove godine Muzej grada Sarajeva će u Zagrebu prirediti izložbu »Sarajevo kroz umjetnički pejzaž«.

Detalj sa otvaranja izložbe

Isto tako srdačne i bratske odnose uspostavili smo sa Muzejom grada Beograda, koji je kod nas gostovao 1972. godine sa izložbom »Stare gravire Beograda«, a mi smo 1973. godine njima vratili posjetu izložbom »Akvareli starog Sarajeva«. Ove godine naši gosti će nas obradovati izložbom »Beograd u prvoj godini slobode«.

U srdačnoj smo prepisci sa Muzejom grada Skoplja, čiju posjetu očekujemo ove godine.

Ovim izložbama ostvarili smo kontakte ne samo sa muzejima nego i sa publikom u Sarajevu, Zagrebu, i Beogradu i one su uvijek bile značajan kulturni događaj, manifestacije iskrenih i bratskih odnosa glavnih gradova naših Republika.

Izdavačka djelatnost Muzeja počela je još od samog otvaranja stalne muzejske postavke. Te, 1954. godine, započela je edicija »Sara-

jevo od najstarijih vremena do danas« u kojoj je izašla prva knjiga »Sarajevo kroz arheološka nalazišta« (dr Alojz Benac) i »Sarajevo u doba turskog feudalizma« (Ljubica Mladenović).

1960. godine izašla je druga knjiga ove edicije »Sarajevo pod austro-ugarskom upravom 1878—1918.« (Todor Kruševac). Za ovu ediciju je naručena i knjiga »Sarajevo između dva rata 1918—1941« (radni naslov) ali zbog bolesti autora Todora Kruševca, taj rukopis nije završen.

Od 1963. godine Muzej je počeo da izdaje i svoju periodičnu publikaciju »Prilozi za proučavanje istorije Sarajeva«, koju uređuje redakcioni odbor u sastavu: dr Alojz Benac, Risto Besarović, Ahmet Grebo i Ljubica Mladenović. »Prilozi...« su, osim stručnih radnika Muzeja koji u njemu objavljuju svoje radove, obuhvatili i lijep broj naših poznatih imena iz oblasti arheologije, istorije, orijentalistike, kulturne istorije, arhitekture i istorije umjetnosti. Do sada su izašla četiri broja »Priloga...« 1963, 1966, 1970. pod nazivom »Grabrijan i Sarajevo« (posvećen arh. Dušanu Grabrijanu, uz komentar prof. inž. arh. Džemala Čelića) i 1974. godine.

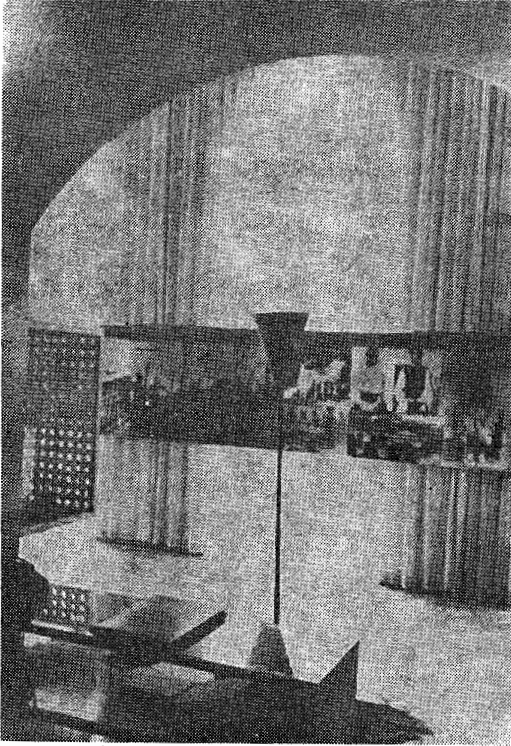
Kao posebno izdanje Muzej grada Sarajeva je dosad izdao sljedeće knjige:

- *Bibliografija štampanih radova o Sarajevu* (inž. arh. Alija Bejtić) 1964.
- *Sarajevski atentat u svjetlu bibliografskih podataka* (Nikola Trišić) 1964.
- *Mlada Bosna i sarajevski atentat* (dr Dragoslav Ljubibratić) 1964.
- *Popis uzajamnog jamčenja stanovništva Sarajeva iz 1841. godine* (Mula Muhamed Mestvica — prevod Derviš Korkut, predgovor dr Avdo Sućeska) 1970.
- *Trgovi i ulice Sarajeva* (inž. arh. Alija Bejtić) 1973.

Isto tako Muzej grada je štampao prospekt Muzeja »Mlade Bosne« (dr Milorad Ekmečić) i prospekt za svoju izložbu u glavnoj zgradi, Svrzinoj i Despića kući, na srpskohrvatskom, njemačkom, francuskom i engleskom jeziku i kataloge svih svojih povremenih izložbi.

Najneposredniji kontakt s publikom u svojim izložbenim prostorima, a to su: Muzej grada Sarajeva, Muzej »Mlade Bosne«, Muzej Jevreja BiH, Svrzina kuća, Kuća Danila Ilića i uskoro, nadamo se, Despića kuća, ostvaruje pedagoška služba Muzeja. Ovaj rad se odvija u dva pravca: rad sa publikom koji obuhvata tumačenje izložbe grupama i pojedincima i rad sa školskom omladinom. Pod školskom omladinom podrazumijevamo svu djecu obuhvaćenu osnovnim i srednjim obrazovanjem, bilo da se radi o gimnazijama, srednjim stručnim školama ili srednjim školama za radnička zanimanja.

Rad sa školskom omladinom ima dvije varijante: opšteobrazovne posjete koje uključuju organizovanje posjeta školske omladine pri kojima se učenici upoznaju sa muzejom kao ustanovom i materijalom koji je izložen u opštim crtama, kao dopunom opšteg kulturnog obrazovanja i rad na školskom nastavnom planu, pri čemu se učenicima

**Muzej Mlade Bosne i
Gavrila Principa: detalj izložbe**

pojedini objekti, naročito Muzej »Mlade Bosne« i Svrzina kuća skoro

stavlja na raspolaganje određeni materijal i objašnjenje, a pomoć im ukazuju muzejski pedagozi i kustosi. Ovaj rad bi mogao biti još intenzivniji, ali zbog nedostatka posebnih prostorija u kojima bi se moglo raditi, rad sa školskom omladinom ne izvodi se onako kako bi trebalo u jednoj obrazovnoj ustanovi kao što je Muzej. Uz to, znatno otežavajuća je okolnost i to što se muzejske prostorije ne zagrijavaju, tako da je praktično rad sa omladinom sveden samo na vrijeme od tri mjeseca: septembar, april i maj, kad su uslovi u Muzeju podnošljivi.

Broj posjetilaca u muzejskim objektima iz godine u godinu je rastao. Ovo se odnosi naročito na mjesec, tzv. turističke sezone, tj. maj—oktobar, kad su

Posjeta predsjednika Nasera Muzeju Mlade Bosne i Gavrila Principa

preopterećeni, s obzirom na njihove male prijemne kapacitete. Najveći broj posjetilaca su inostrani turisti, ali možemo reći da i sve veći broj Jugoslovena koji dolaze u Sarajevo posjećuju naše izložbene prostore. U 1973. godini broj posjetilaca Muzeja približio se cifri od 180.000 ljudi.

**Posjeta iranskog šaha Reze Pahlavija
Muzeju grada Sarajeva**

Za ovih 25 godina Muzej je imao čast da u svojim prostorijama pozdravi skoro sve visoke jugoslovenske rukovodioce, a sa naročitom radošću dočekaio je drugaricu Jovanku Broz, koja je 1969. godine posjetila Svrzinu kuću.

Od inostranih gostiju, između ostalih, svojom visokom posjetom učinili su čast Muzeju: gospođa Eleonora Ruzvelt, Če Gevara (ministar spoljnih poslova Republike Kube), predsjednik Turske Republike Dželal Bajar, predsjednik UAR Gamal Abdel Naser, predsjednik Tunisa Habib Burgiba, kosmonaut Nikolajev, iranski šah Muhamed Reza Pahlavi, predsjednik Alžira Huari Bumedijen, predsjednik vlade SSSR-a Aleksej Kosigin i mnogi drugi državnici i funkcioneri.

U organizacionom pogledu Muzej grada Sarajeva je samoupravna organizacija udruženog rada kojom upravlja Zbor radnika (i 4 dele-

Posjeta delegacije IKOM-a Muzeju grada Sarajeva

gata predstavnika društvene zajednice) i direktor, kome u administrativnom pogledu pomaže pomoćnik direktora.

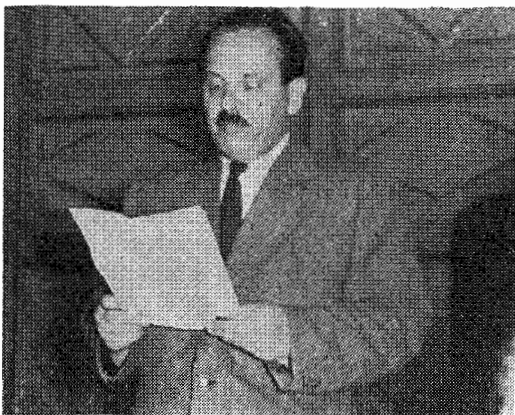
Na dan 25-te godišnjice kolektiv Muzeja grada Sarajeva brojao je 19 članova najvećim dijelom dugogodišnjih muzejskih radnika. To su:

U Muzeju su od

Ljubica Mladenović, direktor, kustos umjetničke zbirke	1949.
Ivan Tometinović, preparator	1951.
Zorica Janjić — Černjavski, kustos etnografske zbirke, predsjednik sindikalne podružnice	1954.
Olivera Janjić, tehn. sekretar	1957.
Zlata Radić, kustos zbirke NOB, predsjednik Zbora radnika	1958.
Ejub Dizdarević, vkv radnik, zamjenik predsjednika Zbora radnika, član komisije za unutrašnju kontrolu, sekretar Sindikalne podružnice	1960.
Kata Maletić, pomoćna radnica	1960.
Đurđica Kvesić, pomoćna radnica	1961.
Bejda Zvirac, pomoćna radnica, član komisije za unutrašnju kontrolu	1963.
Vasiljka Prelević — Stojković, kustos istorijske zbirke, pomoćnik direktora	1963.
Ivanka Bajo, kustos arheološke zbirke, predsjednik Komisije za unutrašnju kontrolu, blagajnik Sind. podružnice	1964.
Rosa Janković, pomoćna radnica	1966.
Edhem Ćatić, portir	1966.
Asim Kazazić, vodič	1971.
Enver Galijatović, knjigovođa šef računovodstva	1972.
Bajro Gec, pedagog	1973.
Mirsada Bilanović, pedagog	1973.
Hamza Huseinović, čuvar zgrade	1973.
Duran Šišić, čuvar zgrade	1973.

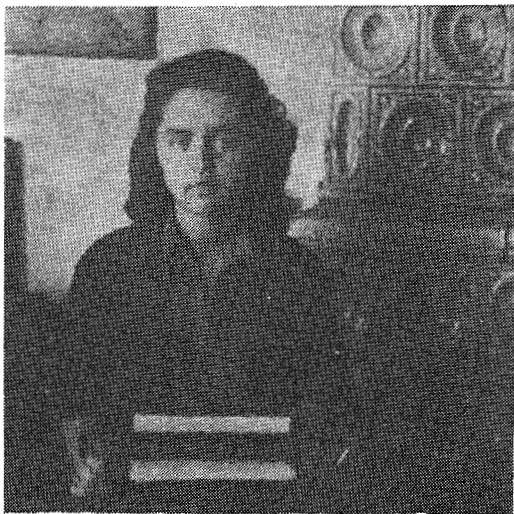
Međutim, ljudi koji danas rade u Muzeju samo su dio onog velikog kolektiva koji je sa samoprijedorom ulagao napore da Muzej postane zapažena kulturna ustanova u gradu, jer po neumitnim zakonima vremena, u toku ovih dvadeset pet godina iz naše sredine otišli su ljudi čiji je rad ugrađen u same temelje Muzeja.

Zato ne možemo da ne istaknemo zasluge našeg dugogodišnjeg direktora prof. Ahmeta Grebe, koji je dvije decenije (1951—1970) stajao na čelu kolektiva, i to u onim godinama kada je Muzej postizao i svoje najbolje rezultate. Svojim organizatorskim sposobnostima i neumornim zalaganjem bio je moćan pokretač aktivnosti i požrtvovani u svakoj akciji, a svojim divnim ljudskim osobinama rukovodilac koji je od kolektiva stvorio srećnu zajednicu ljudi koji sa zadovoljstvom rade svoj posao. Ispraćen je u penziju okružen ljubavlju i poštovanjem koje će zauvijek ostati u srcima onih sa kojima je saradivao.

**Otvaranje Muzeja grada Sarajeva 1954:
govor direktora Ahmeta Grebe**

de, čije dragocjene usluge i danas koristimo. Oprostili smo se i sa našim bibliotekarom Milenom Papić (1954—1956.), kustosom zbirke književnosti Razijom Handžić (1955—1961.) i pedagogom Olgom Benac (1961—67.) koje su otišle na drugu dužnost. Svima njima odajemo priznanje i zahvalnost za uspješan rad u našem Muzeju.

**Prvi smještaj Muzeja grada u Vijećnici 1949:
Sabaheta Đuvić, administrativni službenik**

Muzej grada Sarajeva je djelo socijalističke Jugoslavije. Za svoj rast i razvoj zahvaljuje prije svega svojoj socijalističkoj zajednici, koja je i u prvim danima poslije oslobođenja, kada je trebalo rješavati vitalna pitanja obnove i izgradnje porušene zemlje, zaostale privrede i teških uslova svakodnevnog života, osjetila potrebu i našla snage da i pitanje kulture stavi u ravnopravni položaj i da, podižući materijalno

U zasluženu penziju smo ispratili i našeg dugogodišnjeg (1953—1968.) saradnika ing. arh. Evangelosa Dimitrijevića, čiji nam vedri lik i danas nedostaje, prof. Nikolu Kneževića, pedagoškog savjetnika, koji je dugi niz godina (1954—1973.) samoprijegorno radio kao kustos i pedagog; našeg vrijednog sekretara Jelenu Kolaković (1956—1964.) i pedagoga Danu Simić (1957—1968.). U penziju je otišao i kvalifikovani radnik Mesud Imamović (1958—1970.) vrtlar i domaćin zgrade,

Na žalost, u toku ove dvije i po decenije morali smo se zauvijek rastati od naših saradnika: Sabahete Đuvić, prvog administrativnog radnika Muzeja (1949—1955), Hamida Dizdara, stručnog saradnika (1949—1951), Bogdana Principa, pedagoga (1953—1956), Derviša Korkuta, višeg kustosa i pedagoga (1953—1969), prof. Nikole Popovića, pedagoškog savjetnika (1955—1965), Sulejmana Pehlivanovića, šefa računovodstva (1957—1972), čija će imena zauvijek biti vezana uz ime Muzeja grada Sarajeva, koji će s poštovanjem čuvati uspomenu na njih.

blagostanje, istovremeno razvija i aktivnost na kulturnom polju. U tu aktivnost uključilo se i socijalističko Sarajevo i među prvim kulturnim ustanovama, koje je trebalo da čuvaju njihovo kulturno nasljeđe, osnovalo Arhiv, Zavod za zaštitu spomenika kulture i Muzej grada.

I u ovom trenutku, kad prelistavamo životni dosije Muzeja za ovih dvadeset i pet godina, ne možemo da se otmemo osjećanju zahvalnosti, ne samo prema društvu u cjelini, nego i prema mnogim pojedincima čija su imena zapisana na njegovim stranicama. To su oni divni ljudi koji su ne samo po svojim društvenim zaduženjima nego i po svojim ličnim osjećanjima za razvoj kulture u gradu doprinijeli da se Muzej razvije u ustanovu kakva je danas.

Kako možemo da zaboravimo plemenitog prof. Hamdiju Kreševljakovića koji je sa sebi svojstvenom dobrotom svoje ogromno poznavanje prošlosti grada stavljao na raspolaganje našim nekim kustosima; ne možemo da zaboravimo ni koliko su brige za napredak Muzeja pokazali u prvim godinama njegovog života drugovi Dane Olbina, predsjednik Gradskog narodnog odbora, Rato Dugonjić sekretar Gradskog komiteta Partije i tadanji povjerenici za kulturu i umjetnost drugarice Vera Krstić i Danica Pavić. Zahvalnost dugujemo i drugu Mijatoviću i drugarici Olgi Marasović, koji su pored drugova Dugonjića i Olbine, bili članovi Savjetodavne komisije prilikom otvaranja našeg odjeljenja Radnički pokret i narodnooslobodilačka borba. Sa dubokim pijetetom sjećamo se profesora Huseina Brkića, prvog predsjednika našeg Savjeta i prof. dr Esada Pašalića, dugogodišnjeg člana našeg Savjeta i dragocjenog saradnika, pod čijim su rukovodstvom vršeni radovi na iskopavanju antičke Ilidže. Dužni smo da odamo priznanje drugu Vasi Radiću, koji je kao član našeg Savjeta, a kasnije i kao predsjednik grada mnogo svoga dragocjenog vremena posvećivao našem Muzeju. Sa dubokim poštovanjem sjećamo se i druga Salka Lagumdžije, njegovih čestih posjeta našem Muzeju i blagonaklone pažnje koju nam je ukazivao. Zahvalnost dugujemo predsjednicima grada drugu Ljubi Koji i Džemalu Muminagiću, koji su nas zadužili svojom spremnošću da nam u svako trenutku izađu u susret.

Nikad nećemo zaboraviti prijateljstvo i saradnju koju je akademik prof. dr Alojz Benac ukazivao Muzeju od njegovog osnivanja do danas. Učestvovao je u postavljanju naše prve izložbe, jedan je od autora naše prve izdate knjige, dugogodišnji predsjednik našeg Savjeta, član redakcije »Priloga . . .«.

Zahvalnost upućujemo i drugu Risti Besaroviću, zamjeniku predsjednika Savjeta, prijatelju uvijek spremnom da nam pomogne. Brige i staranje koje drug Jozo Bakrač i kao predsjednik Savjeta i kao čovjek kome Muzej na srcu leži i danas pokazuje, budi u nama najljepša osjećanja zahvalnosti. Zahvaljujemo drugovima: književniku: Dušanu Đuroviću, prof ing. arh. Džemalu Čeliću, prof. dr Miloradu Ekmečiću, Miši Grđiću, Fuadu Arifhodžiću, Branku Čuliću, ing. arh. Aliji Bejtiću, Mehmedu Šišiću, Josipi Pelić, Anti Barbiru, mgr Izetu Rizvanbegoviću, Aleksandru Ljiljku, koji su kao članovi našeg Savjeta ili delegati društvene zajednice u Zboru radnika, učestvovali u radu Muzeja i doprinosili njegovom napretku.

Sa poštovanjem se sjećamo imena prof. Salka Nazečića i književnika Marka Markovića, koji su otvorili prve izložbe, a zahvalnost dugujemo i drugovima: Slavku Mićanoviću, Cvjetku Popoviću, Rizahu Štetiću, Arfanu Hoziću, Čamilu Sijariću, dr Borivoju Čoviću, dr Vlajku Palavestri, dr Muhamedu Karamehmedoviću, Meši Selimoviću, Moniu Finciu, Ivanu Foglu i Nenadu Guzini, koji su svojim govorima otvarali naše izložbe.

Zahvaljujemo drugovima iz Zemaljskog muzeja, naročito drugu prof. Marku Vegi i drugarici Zorislavi Marković — Čulić, koji su nam pomogli pri postavci naše prve izložbe; drugovima iz Umjetničke galerije, Muzeja revolucije i Muzeja književnosti, sa kojima smo složno dijelili sve radosti i nedaće muzejskog života.

Kolektiv Muzeja grada Sarajeva 1969.

Zahvaljujemo drugovima iz štampe, radija i televizije koji su sa drugarskom pažnjom pratili naš rad i bili dragocjeni posrednici između nas i naše javnosti.

Posebno zahvaljujemo gospodinu i gospođi Peri Despiću iz Brisla koji su svoju kuću poklonili gradu Sarajevu, Jevrejskoj opštini koja nam je poklonila svoj materijal, drugarici prof. Veri Šnajder koja je Muzeju Jevreja poklonila zaostavštinu svoga supruga prof. dr Marcela Šnajdera i svima koji su svojim darovima obogatili naš Muzej.

Zahvaljujemo građanima našeg grada i svima onima koji su svojim posjetama našim Muzejskim objektima i povremenim izložbama davali podsticaja našem radu i našoj želji da svim svojim snagama korisno služimo našoj samoupravnoj socijalističkoj zajednici.

Ljubica Mladenović